

съдържа обратния (диалектически) преход от самоиронично към патетично, който ще се състои чрез преход от мемоарния към лирически дискурс, от „Хайдушки копнения“ към „Безсъници“.

Ситуацията по някакъв начин се вписва в характерната двупериодност на Яворовия поетически онтогенезис изобщо: сложната обвързаност между Яворов хайдутина и Яворов поета (включително и жанровата ѝ рефлексия) е органична част от диалектиката между неговия „първи“ *реалистичен* и неговия „втори“ *символистичен* (т.е. иреален, „отместен“, езиково опосредстван) период...

Заявената в „Спомен“/„Към границата“ хумористична стратегия е последователно отстоявана по-нататък във всички очерци (ако тя липсва някъде, това е тъкмо самият първи очерк). „Забавителното“, проявяващо се най-често чрез анекдотичното и особено чрез самоиронията, е доминиращ наративен похват. Хуморът по един много ефективен начин предварително парира евентуалните изкушения на мемоарния разказ от автомитологични жестове, неутрализира онази атавистична митотворческа енергия, която е имплантирал в творбата силният лирически компонент в езика ѝ.

Впрочем в тази подчертана (и декларативно заявена като намерение) доминация на веселото и самоироничното, пародиращи „високите“, „хероическите“ пластове на текста, заложен в него от самата му „хайдушка“ тематика, Яворов следва отблизо перфектния жанров образец, който има – „Записки по българските въстания“. Но това обстоятелство допълнително усложнява казуса – героично-хайдушкото, „ботевското“ не само е разколебано от „забавителното“, но и самата „забавителност“ е езиково-дискурсивен цитат.

Ако в последна сметка тук, в „Хайдушки копнения“, Яворов не успява да се случи като Ботев, то е и защото се случва като Захари Стоянов.

3.

Актуалнополитическият контекст в началото на XX век, свързан с гецалта „Македония“ като „живо“ повторение на националната митология на Възраждането, неизбежно актуализира, освен архетипа на Героя, и една друга архетипна фигура – тази на Летописеца, на помнещия свидетел. По-късно колективната памет ще идентифицира еднолично тази фигура с автора на „Записките“ (по това време идентификацията е все още нестабилна, колебаеща се основно между Захари Стоянов и Стоян Заимов). И ако колективният фантазъм на нацията е свързан с екстремалния жест на героичния подвиг и доброволната саможертвена смърт